

TIDSKRIFT FÖR BRANDVÄSENDET

Band 6.

Juli 1915.

N:r 7.

Prenumerationspris inkl. postarvode!
För helt år Kr. 5: —
Lösnummerpris 50 öre.

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIFVARE:
BRANDCHEFEN I UPPSALA W. BERGQVIST.
ALLM. TEL. 146. RIKS. TEL. 198. ALLM. TEL. 1413.

Minimiannonspris 80 öre pr centim.
Utkommer med 12 nummer pr år.

Svenska Brandchefsföreningens årssamman- träde 1915

afhölls, som beslutadt var i Kalmar den 28 och 29 juni och var mötet besökt af mellan 30 och 40 medlemmar. Dessutom hade en hel del försäkringstjänstemän, brandinspektörer, ingenjörer vid brandredskapsfirmor samt leverantörer af brandmateriel, äfvensom, representanter för Kalmar stad m. fl. hörsammat inbjudningen.

De förberedande förhandlingarna började redan lördagen den 26 då öfverläggningar ägde rum mellan föreningens ordförande och ombud för brandförsäkringsbolagen angående utarbetande af en enhetlig brandteknisk terminologi.

Söndagen den 27 sammanträdde styrelsen och arbetskommissionerna kl. 1 e. m. å styrelserummet, där kommissionernas årsredogörelser med bifogade yrkanden förelades styrelsen.

Den 28 kl 11 f. m. samlades medlemmar och inbjudna i brandkårens gymnastiksal som var rikt dekorerad. I gymnastiksalen funnos dessutom en del utställd materiel eller ritningar öfver dylik, schematiska framställningar öfver Bowers och Martini-Hünekes bensinlagringsanläggningar, strålkastare från A.-B. Gasaccumulator, Brandchef Petterssons kikkran, slangklämman Enorm, en Elektrisk klämtningsapparat, en gängad muffanordning från Borås brandkår att användas i stället för lindning af slang, Bosch-magnet, en hel del litteratur, tidskrifter m. m.

Föreningens ordförande hälsade medlemmarna välkomna i ett anförande i hvilket han särskildt betonade vikten och betydelsen af föreningens arbete.

Styrelsens och revisorernas berättelser föredrogos, hvarjämte ansvarsfrihet beviljades. Till revisorer valdes hrr Norrlander, Mariestad och Ahlberg, Falköping. Förutvarande revisorssuppleant, hr J. Pettersson, Eskilstuna, omvaldes.

Till ledamöter i kommissionen för släcknings- och lifräddningsredskap och organisationsärenden omvaldes

brandcheferna G. Ekstedt, Göteborg, V. Settergren, Borås och E. Löfberg, Lysekil.

Till ledamöter i kommissionen för brandskydd samt byggnads-, fabriks- och öfrig brandteknik omvaldes brandcheferna R. Stridbeck, Kalmar, E. Thestrup, Örebro, och C. G. Sjökvist, Västerås.

Till ledamöter i kommissionen för lagärenden, förordningar och brandsyn omvaldes brandcheferna W. Bergqvist, Uppsala, S. E. Bjuggren, Lidingö, och K. Öhlin, Sundbyberg.

Till ledamöter i kommissionen för automobilväsendet, omvaldes brandcheferna H. Fogelklou, Helsingborg, R. J. Lundborg, Karlskrona, och nyvaldes brandchefen K. von Feilitzen, Linköping.

Till ledamöter i kommissionen för föreningsangelägenheter, bibliotek och statistik, omvaldes brandchefen R. Stridbeck, Kalmar, och v. brandchefen E. Brantenberg, Kalmar, samt nyvaldes brandchefen J. Charpentier, Karlshamn, efter J. Eckerbom, som afsagt sig.

Till ledamöter af kommissionen för brandtelegraf- och alarmeringsväsende, belysningsväsende och samaritjänst omvaldes brandcheferna G. Hellgren, Sundsvall, U. Ullman, Luleå, och N. Lindmark, Härnösand.

Föreningen beslöt afhålla sitt årssammanträde år 1916 i Lysekil. Från Stockholms brandchef, kapten A. Svinhufvud, förelåg, en inbjudan att förlägga föreningens årsmöte 1917 till hufvudstaden, hvilken inbjudan föreningen beslöt antaga.

Klockan half ett på måndag middag började sammanträdet officiella del, till hvilken en del af stadens myndigheter samt representanter för brandförsäkringsväsendet m. fl. personer inbjudits. Brandchef Stridbeck hälsade de närvarande välkomna med ett kortare anförande, hvori han erinrade om brandväsendets uppgifter och de många olika fördringar som ställas på en brandchef, jämte några ord om brandchefsföreningens verksamhet.

Till Svenska brandchefsföreningens beskyddare, kronprinsen, afsändes därefter följande telegram:

K. K. H. Kronprinsen,

Sofiero.

Svenska brandchefs-föreningen, samlad till årsmöte i Kalmar, anhåller att få betyga föreningens höge beskyddare sin underdåniga hyllning.

Stridbeck.

Mötets första föredrag »Om eldsläckningsanordningar vid sågverk och brädgårdar», som skulle hållas af kapten Hellgren, måste inställas på grund af förhinder för föredragshållaren. I stället föredrog löjtnant Enander ett kommitéutlåtande öfver frågan angående »Brandskyddsbyrå». Motionen, som väcktes på årsmötet i fjol hänsköts till en kommité. Kommitén, har i sin tur tillställt landets brandförsäkringsinstitutioner en skrifvelse i ärendet jämte motivering. De flesta bolag ha ställt sig afvisande till saken. Kommitén anser därför att en brandskyddsbyrå grundad på samarbete med försäkringsanstalterna icke har utsikt att komma till stånd. I stället beslöt kommitén föreslå att föreningen skulle verka för inrättandet af en brandskyddsbyrå där inga privata intressen skulle kunna göra sig gällande samt insända skrifvelse därom till civildepartementet.

Föreningen beslöt enhälligt instämma i kommiténs förslag samt uppdraga åt styrelsen att öfversända skrifvelse till civildepartementet.

Brandchef Stridbeck föredrog därefter ett antal telegram som anländt till mötet.

När förhandlingarna återupptogs efter middagsrasten hade följande telegram anländt från kronprinsen:

Brandchefs-föreningen,

Kalmar

Sänder föreningen mitt varmaste tack och hjärtliga hälsningar.

Gustaf Adolf.

Därefter föredrogs årsberättelserna för de olika kommissionerna.

Kommission I redogörelse innehöll bland annat en utförlig redogörelse öfver en nyligen i marknaden införd 500 minutlitters revolverpump monterad till en 12 hkr. Pentamotor å en fyrhjulig vagn.

Beträffande hrr Thestrups och Zetterlings motion om anstalters vidtagande för ekonomiska bidrags erhållande från staten och landstingen till brandväsendet, har föreslagits, att kommissionen till nästa årsmöte skall inkomma med fullständig utredning af frågan.

Kommission II hade framlagt en diger utredning om officiell brandteknisk terminologi. Förslaget är utarbetadt enligt följande principer: ett fullt tillgodoseende af de brandtekniska krafven, tydlighet, hvarigenom missuppfattning om afsikten förebygges; korthet för erhållande af allmänt brukbara termer, samt en systematisk gradering.

Som arbetet i fråga ännu icke är afslutadt uppdrogs åt kommissionen att förelägga föreningen vidare utredning till sammanträdet 1916.

Kommission III förelade sammanträdet en fullständig utredning angående straffbestämmelserna för falsk

alarmering af brandkår och yrkade tillsvidare upphäfvande af vissa punkter i föreningens härutinnan 1913 fattade beslut, hvarvid i enlighet med kommissionens yrkande bestämdes att afvakta tiden för Kungl. Maj:ts utslag i falskalarmeringsmålet i Uppsala och om det då visar sig erforderligt ingå med förslag om ändring eller tilllägg i befintliga lagar och förordningar.

Kommissionen ansåg därför lämpligast låta frågan t. v. bero, dock med hemställan, att sammanträdet ville taga under öfvervägande lämpligheten af att till K. Maj:t genom dess justitiedepartement vid lämplig tidpunkt ingå med en underdånig framställning för frågans belysande. Yrkandet bifölls.

Kommissionen förelade dessutom föreningen ett förslag till kommissionens arbetsprogram: »Riktlinier för utredning angående brandsynförrättningar», hvilket program kommissionen erhöi i uppdrag att följa vid den kommande utredningen.

Förhandlingarna afslötos vid 5-tiden på eftermiddagen, hvarefter den utställda brandattiraljen demonstrerades och en del intressanta försök företogs. Brandchef Bergqvist demonstrerade själfantändningens problem och ingenjör Larsson en modern bensinpump. Ingenjör G. Lundell från Waldenströms ingenjörbyrå i Göteborg, förevisade en 3 hkr. motorsirén af svensk tillverkning, hvilken höres på 8 km. afstånd i lungt väder. Slutligen uppvisades en Ludwigsbergs Pentarevolverspruta i arbete, och utföllo profven till fullaste belåtenhet. Icke ens minsta vibration i tryck- och sugslangar förmärktes.

Vid 8-tiden på aftonen samlades mötesdeltagarna med damer på teaterkällaren där supé intogs, hvarpå följde ett angenämt samkväm därvid flera tal förekommo.

Klockan 9 på tisdagsmorgonen samlades brandcheferna ånyo till förhandlingar, då öfverste C. Fr. Hyllén-Cavallius talade öfver försäkringar i allmänhet, men speciellt skadeståndsförsäkringar för brandkårer.

Efter föredraget fingo de närvarande bevittna en synnerligen väl arrangerad öfning med uttryckning af Kalmar brandkår. Härpå följde uppvisning af en del brandattiralj såsom kikkran från Nyköpings brandkår pris 2,50 kr., en 18 meters s. k. maskinstege, förfärdigad af sergeant Haglund Halmstad, och försäld till Nybro. Dessutom demonstrerade ingenjör Lindroth från Gasacumulator en del AGA-belysningsapparater för brandväsendet.

Resten af förmiddagen ägnades åt brandtekniska studier. Stadsingenjör Schjölér demonstrerade en elektrisk anordning på brandstationen för öppnande och afstängning af vattentillgången från vattentornet, hvarjämte mötesdeltagarna bereddes tillfälle att bese tornet.

I Södra Sverigebankens nya byggnad besågos vindsanordningarna och sopkasten. Sopkastens trattar mynnade i trappuppgången och äro dessa anordningar, väl utförda, brandsäkra så till vida, att vid eldfara, eld och rök ej kan tränga upp genom soprörsmynningarna i våningarna men vid anställt försök — man anlade eld i sopkasten — visade det sig att locken icke slöto fullstän-

digt. Mängden rök som utträngde var emellertid särdeles obetydlig.

Färden gick därefter till stadshotellet, där lifräddnings- och släckningsanordningarna besågos.

Stadshotellet inrymmer i första våningen en hel del rum för resande och hotellets tjänstepersonal. Gårdsutrymmet är litet, hvarför man vid ett eventuellt lifräddningsarbete utifrån icke har utrymme för längre stegars resande. Inkörsporten till gården är därtill så smal, att brandkårens mekaniska stege icke kan införas på gården.

Ägaren af hotellet direktör A. Gustafsson, har därför ansett sig vilja säkerställa de i öfversta våningen boende genom särskilda anordningar med långsgående balkonger och nedgångar från dessa medelst järnstegar. Möjlighet har härigenom beredts därvarande personer att, om de under en eldsvåda möjligen skulle blifva afstängda från trappuppgången, erhålla en tryggande räddningsväg genom rumsfönstren direkt ut på balkongen och sedan utefter järnstegarna ned till gårdsplanen.

Stadshotellets ägare har äfvenledes systematiskt ordnat släckningsanordningarna inom hotellet. I hvarje våning har på olika platser till vattenledningen anordnats slangledningar (Solidarslangar) från brandchefen Pettersson i Nyköping, och slanglängderna så afpassats att hvarje del af hotellet därigenom kan nås med ett effektivt släckningstryck, dock utan att vattenmängden behöfver medföra vidare vattenskada.

Af Kalmar ångkvarns eldsläckningsanordningar tilldrogo sig automatic sprinckers i mjölkvarnen en viss uppmärksamhet.

Sprinckersanläggningen är enligt s. k. torrsystem, hvilket i vårt kalla klimat kommer till användning för förhindrande af frysning om fabrikslokalerna af någon anledning skulle stå utom drift. Rörsystemet är därför ständigt utan vatten, hvilket åstadkommes genom inpumpning af luft till sådan mängd att vattnet hålles bakom en ventilanordning inom hvarje grupp af anläggningen. Tre dylika grupper med hvar sin å gården sittande larmklocka finnas här. När inom någon lokal värmen uppgår till 60 å 70° C., smälter sprinckernas lödning, luften rusar ut, vattnet blir på grund af sitt tryck öfvermägtigt, öppnar ventilen, fyller rörsystemet och kastas ut där utlopp finnes, d. v. s. genom den eller de öppnade sprinckerna samt öfvergjuter eldhärden. Samtidigt sätter vattnet i gång förutnämnda larmklockas hammare.

Ett prof företogs äfven i en af portarne, hvarvid tvänne sprinckers bragtes till verksamhet.

Brandskåp finnes å kontorsbyggnaden.

Särskild tillsyn och bevakning är anordnad nattetid.

Kvarnens brandförsäkringsvärde uppgår till i medeltal inom mjölkvarnskvarteret c:a 4,000,000 kr. och inom andra kvarteret c:a 1,000,000 kr., hvilka belopp gifva ett begrepp om Kalmar ångkvarns betydelse.

Utom de brandtekniska anordningarna studerades under ingenjör Hugo Jeansson's ledning de industriella anläggningarna. När besöket var afslutadt, togs ångkvarnens stora lastautomobil fram och skjutsade ingen-

iör Claesson vid Scania-Vabis mötesdeltagarna genom staden upp till Teaterkällaren, där lunch intogs.

På eftermiddagen besågs Kalmar lasarett med där vidtagna anordningar för lifräddning och brandskydd. Särskildt tillvann sig en där befintlig rutschbana af trä för transport i det fria af såväl nödställda friska som hela sängar med innerliggande sjuka uppmärksamhet.

Kl. 5 samlades deltagarna vid hamnen i och för den planerade öfverfarten till Borgholm.

Sedan när stadens spruthus besetts, samlades färddeltagarna på badrestaurangen, där middag intogs och kaffe serverades. Här fick det lärorika och angenäma mötet sin afslutning, hvarefter återfärden till Kalmar skedde kl. 11 e. m.

Närmare redogörelse för föredrag och kommissionsberättelserna kommer att förebringas i föreningens protokoll som utkommer i Kalmar, och kan erhållas genom föreningens ordförande.

Brandstyrelsen.

Rättsliga synpunkter.

II.

B.

1. Deraf, att brandstyrelsen är en ur DK. utbruten styrelse, d. v. s. en sådan, hvars reglemente eller instruktion beslutas af kommunen och fastställs af K. B., följer alldeles icke, att brandstyrelsen blifver en under Dk. underordnad styrelse. Fastmer är brandstyrelsen liksom ock andra dylika styrelser principiellt sidordnad med DK., och denna senare intager alldeles icke någon öfverordnad ställning gentemot den ur densamma utbrutna nya styrelsen. Fastmer torde det af magistraten upprättade, af kommunen antagna och af K. B. fastställda reglementet eller instruktionen för D. K. få anses försatt ur kraft genom det nya, af K. B. senare än det förra fastställda reglementet eller instruktionen eller BrO:s föreskrifter för brandstyrelsen. (3:69.)

Visserligen har DK. såsom stadens främsta finansiella organ en viss befogenhet af öfveruppsikt öfver brandstyrelsen, i det att brandväsendets stat granskas af Dk., innan densamma till magistraten öfverlämnas, och DK. är otvifvelaktigt befogad att i brandväsendets stat *föreslå* de förändringar, hvilka kunna anses vara motiverade av kommunens ekonomiska läge. Vidare har Dk. hand om utbetalning af de belopp, som i statförslaget blifvit upptagna och sedermera af kommunen beslutade, men någon nämnvärd kontroll kan ej anses ligga häri, då granskningen mera är af formell natur. Någon som helst skyldighet, än mindre någon rättighet att ingripa på brandstyrelsens förvaltningsområde har DK. genom dessa ekonomiska åligganden alldeles icke. (3:69, hvilken bör jämföras med 1:106: »en kontrollerande verksamhet, men ingen förordningsmakt.») Skulle emellertid DK. finna, att brandstyrelsen, med hänsyn till sin finansiella förvaltning, öfverskrider sin befogenhet, bör den anmäla förhållandet till Sf. eller a. Rst.

(Se dock nedan om brandstyrelsens ställning till magistraten.)

I städer med centraliserad bokföring förefinnes en viss förbindelse mellan DK. å ena sidan och de öfriga kommunala verksamhetsområdena, alltså äfven brandstyrelsen, å andra sidan. Men denna förbindelse är af rent mekanisk art och resulterar icke och kan knappast göra det i ett verkligt samarbete mellan de olika styrelserna och deras tjänstemän. (3:67.)

II.

B.

2. Hvad angår brandstyrelsens ställning till magistraten, så är denna formellt fastslagen genom stadgandet i F. K. S. §§ 6 och 49. Då den senare talar om af »stadskommunen» tillsatta styrelser, bör dermed förstås, såsom af 1859 års komitébetänkande (sid. XLIII) framgår, att styrelsen skall vara af a. Rst. eller af Sf. helt eller delvis tillsatt. (1:331.)

Brandstyrelsens ställning till magistraten är emellertid af lika lös och formell beskaffenhet som brandstyrelsens ställning till DK. Magistraten skall ju, jemlikt F. K. S. § 47 mom. 1 och § 49, jämförd med F. K. Sthlm. § 4 mom. 4, öfvervaka förvaltningen i det hela, alltså äfven brandstyrelsens förvaltning. Detta öfvervakande sker derigenom, att magistraten från brandstyrelsen inforrdar upplysningar. Men magistraten kan icke annorledes än just på detta sätt ingripa i brandstyrelsens verksamhet och saknar hvarje befogenhet att utöfva någon förordningsmakt. (1:332 jämförd med 1:106 och med 3:19.)

Men i dess egenskap af öfvervakande myndighet öfver brandstyrelsens förvaltning genom inforrdande af upplysningar från styrelsens sida måste magistraten, jemlikt F. K. S. § 49, anses ega befogenhet, att, der så skulle anses erforderligt, vid vite förelägga brandstyrelsen att efterkomma magistratens framställning »inom förelagd tid,» exempelvis skyldigheten jemlikt F. K. S. § 71 andra stycket. (1:332 jämförd med 1:372. Se ock 2:179 samt 3:14 anm. 1 samt K. M:ts utslag den 1 september 1871, W 256.)

Magistratens egenskap af allmänt öfvervakande myndighet, jemlikt F. K. S. § 49, torde väl endast i ytterst få fall resultera i något mera effektivt samarbete mellan brandstyrelsen och andra förvaltningsgrenar. (3:70.) Kanske en förbättring härutinnan delvis är möjlig i de fall, der, såsom stundom sker, magistratens inre organisation är så beskaffad, att *en* ledamot af densamma har särskildt öfverinseende öfver brandväsendet. (Se K. Br. den 13 december 1872, ang. organisation och arbetsordning för magistraten i Jönköping, Just.-Dep:ts registratur, i Riksarkivet. Se ock 3:18 anm. 4.)

Ty just genom ett intimt och ständigt samarbete mellan magistraten och brandstyrelsen antingen genom en magistratens ledamots deltagande i brandstyrelsens förhandlingar (såsom t. ex. fallet är i ByN:ns jemlikt BySt. § 3 mom. 3 eller i HN:ns jemlikt HSt. § 1 mom. 2 och § 7) eller genom fortgående granskning af brandstyrelsens protokoll och de af besluten föranledda expeditioner torde magistraten kunna på ett verksamt sätt

utöfva sin tillsyn. Der nu detta samarbete saknas, blifver följden, att, såsom ofvan anfördes, tillsynen och öfverinseendet blifva af endast rent formell natur.

Icke ens af sin ställning och i sin egenskap af kommunens »finansminister» (1:333.) torde magistraten begagna sig af den densamma otvifvelagt tillkommande befogenheten att i brandväsendets budgetförslag stryka sådana poster, som magistraten, på grund af stadens ekonomiska läge, finner lämpligen eller nödvändigtvis böra utgå ur detsamma.

»Magistratens kontroll öfver af kommunen tillsatta styrelser, t. ex. brandstyrelsens, förvaltning har sålunda i verkligheten visat sig vara temligen illusorisk.» (1:333.)

Brandstyrelsen har visserligen icke uttryckligen tillerkänts rätt att omedelbart af magistraten erhålla handlingar och upplysningar. Sådan rätt tillkommer, jemlikt F. K. S. § 52, endast Sf. En dylik framställning till magistraten torde väl emellertid i regel icke blifva afslagen. »då ju stadens myndigheter böra räcka hvarandra handen till fullgörande af hvad stadens tjänst af dem fordrar.» (1:335.)

II.

B.

3. Hvad angår brandstyrelsens förhållande till Sf., så lägger deras rättsliga ställning intet hinder i vägen för, att de på ett effektivt sätt utöfva deras öfverordnade myndighet. Men i de allra flesta fall torde föreskriften: »verkställighet och förvaltning» (F. K. S. § 6), praktiskt taget, blifva af synnerligen liberal beskaffenhet, så att de löpande ärendena skötas oberoende af Sf.

Sf., såsom myndighet betraktade, hafva naturligen en obegränsad rätt att skaffa sig nödiga upplysningar om brandstyrelsens sätt att verkställa Sf:s beslut rörande brandväsendet samt sköta dess förvaltning. Men brandstyrelsen torde vara i sin fulla rätt att vägra enskild stadsfullmäktigledamot att, utan särskildt bemyndigande af Sf., taga del af de ärenden, som styrelsen behandlat eller behandlar. Detta på den grund, att brandstyrelsens handlingar icke torde kunna hänföras till de enligt tryckfrihetsförordningen såsom offentliga betecknade handlingar. (1:121 och 3:70.) Eventuella tvistigheter rörande denna sak kunna icke komma till afgörande handräckningsvis eller på administrativ väg, utan böra prövas af domstol. (1:95—96, jämförd med 3:43 anm. 1 samt der införda utlåtanden af Just. Kansl.-Emb. Se ock K. M:ts Utslag den 25 november 1914, (plenimål.)

Jemlikt F. K. S. § 36 skall vid Sf:s sammanträde väckt förslag rörande brandväsendet beredas, innan frågan företages till Sf:s slutliga afgörande. I vissa städer har organisationen af denna beredning så inrättats, att i densamma ligger en sträfvan att samtidigt omfatta ett visst inseende från Sf:s sida öfver bl. a. brandväsendets förvaltning.

I nyss anförda § af F. K. S. föreskrifves, att det väckta förslaget i och för utredning skall till DK. eller annan af stadskommunen tillsatt styrelse, dit ärendet efter sin beskaffenhet hörer, öfverlämnas. Då emellertid denna väg, ofta blef en långsam väg, tillsattes af Sf. beredningsutskott, af hvilka en del tenderade att blifva

Bensin

lagras
brandsäkert
och
explosionssäkert

om Martini och Hünekes anläggningar användas. Inga förhöjda brandförsäkringspremier, då detta system användes. Infordra vår offert.

AKTIEBOLAGET INGENJÖRSFIRMA
FRITZ EGNELL
STOCKHOLM.

ARVID BERGH & C:o

Riks Tel. 9304

BRYGGAREGATAN 5

Allm. Tel. 143 64

STOCKHOLM

Telegramadress »ARVIDUS»

Brandslangar

Spiralslangar

BILLMANS

Fabriks- & Handels-Aktiebolag

Regeringsgatan 88.

STOCKHOLM.

Telegrafadress: Allm. Tel. 4480
»Billmans R. T. 4811» Riks Tel. 4811.

Brandredskap

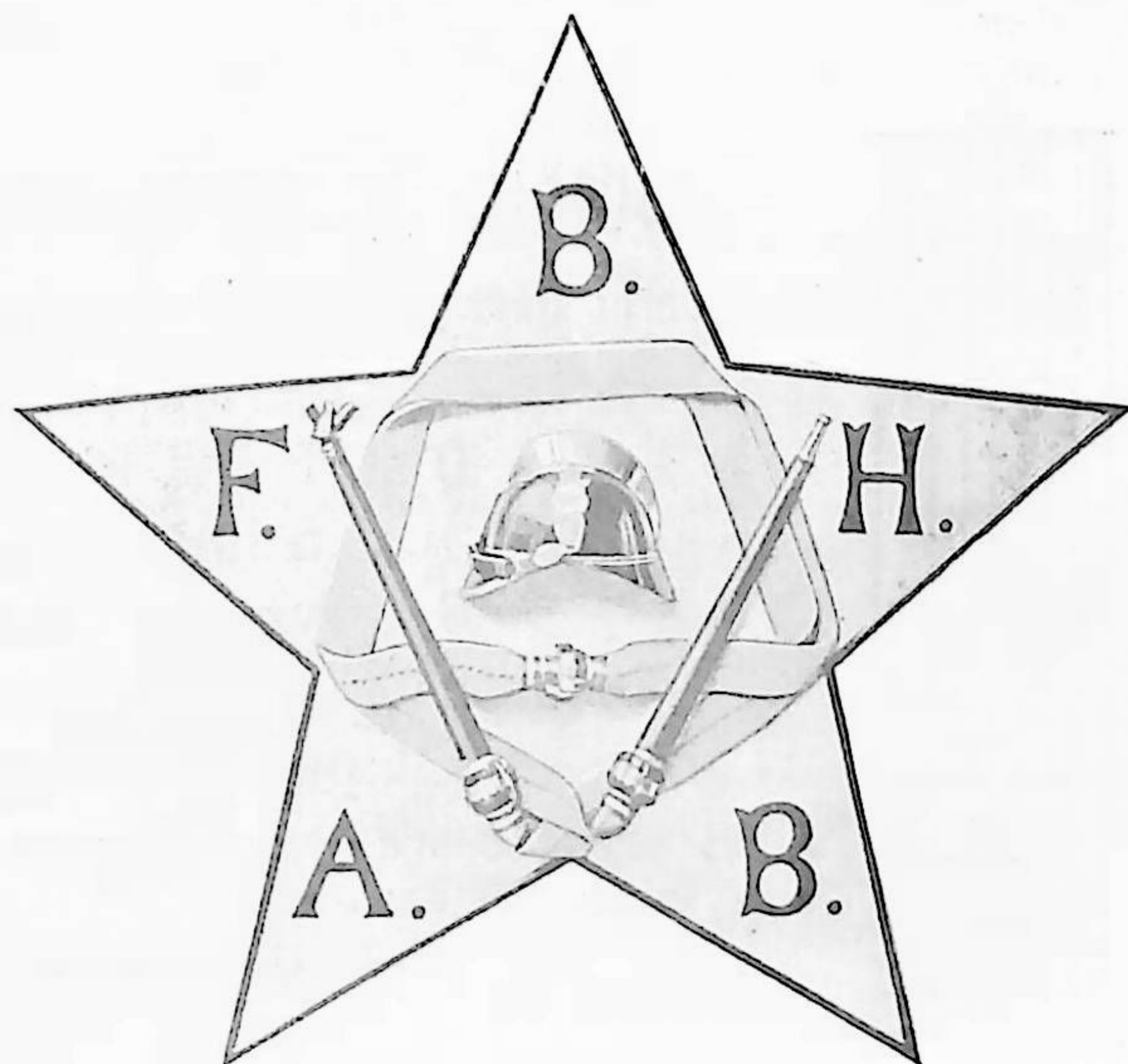
af alla slag.

Uppgör förslag till utrustningar

Lämnar kostnadsförslag

Katalog på begäran

Erhållit 2 guld- och 20 silfvermedaljer.

LUX'

Eldsläckningssystem

med

Flytande Kolsyra

för

Eldfarliga varu-upplag -

- Garager - Biografer -

- - - Fartyg etc. etc. - - -

AKTIEBOLAGET LUX

Stockholm 8.

TABELLER

öfver slangdiametrar, munstycken och vattentryck samt strålhöjd och strållängd vid brandsprutor af

W. A. E. WELAMSSON

Konstruktör vid Ludwigsbergs afd.

Motorsprutor.

Böra finnas hos hvarje Ingeniör och Brandbefäl.

Pris kr. 1:25.

Direkt från utgifvaren. Hornsg. 77, Stockholm.

Skrif rekv. å ett brefkort så sändas tabellerna pr postförskott, och portofritt.

TRELLEBORGS GUMMIFABRIKS AKTIEBOLAG

Spiralsugslangar

— Packningar —

Auto-Ringar Pneumatiska
Massiva

och för öfrigt alla slags

Tekniska Gummivaror.

ANVÄND
ALLTID

TRELLEBORGS
FABRIKAT

Herrar Brandchefer

anmodas härmed vänligen till kommissionen för lagärenden under adress Brandchefen, Uppsala, snarast insända Brandordningar, Reglementen, Byggnadsordningar m. m.

Försäljning af brandtelegraf och telefoner.

Trelleborgs stads gamla brandtelegraf, af Boye & Thoresens fabrikat, omfattande

Centralapparat,

10 st. Brandskåp,

1 „ 5 linjers Telefonvexel,

6 „ vanliga Väggttelefonapparater,

2 „ mindre d:o

Ett parti ledningstråd,

säljes ytterst billigt. Alla apparater äro i fullt användbart skick. Närmare upplysningar lämnas af

Brandchefen ALBERT JÖNSSON, Trelleborg.

permanent. Så småningom kom denna förberedande verksamhet att omfatta alla Sf:s ärenden, särskildt sådana, som icke voro allt för vidlyftiga. I en del fall, t. ex. i Linköping, organiserades ett förstärkt beredningsutskott, till hvilket då inkallades borgmästaren, d. v. s. magistratens ordförande, Dk:s, fattigvårdsstyrelsens och brandstyrelsens ordföranden samt brandchefen. (1:298.) Äfven i Kalmar beredas en del ärenden af ett förstärkt beredningsutskott, till hvilket då inkallas ordförandena i stadens förvaltande verk. (1:267.) Det är utan vidare klart, att utskottets auktoritet och sakkunskap i högre grad skola på detta sätt förstärkas. (3:75.)

Emellertid har förfarandet det oaktadt ej kommit att motsvara de dervid fästade förväntningarne. Orsaken härtill torde vara den, att ett dylikt beredningsutskott nu saknar och icke kan, utan att F. K. S. ändras, erhålla en själfständig rätt att ingripa gentemot de förvaltande styrelserna. I saknad af dylik rätt sväfvar all utskottets befogenhet rörande kontroll och ledning i luften och några praktiska resultat af detta arbete torde icke kunna förväntas. Visserligen har beredningsutskottet rätt att från de olika styrelserna och deras tjänstemän infordra erforderliga yttranden, upplysningar, handlingar o. s. v., men detta blifver af underordnad betydelse. (3:73. Se ock 1:333, som citerar 3:73.) Utskottets hufvudsakliga betydelse ligger deri, att det utöfvar den allmänna uppsikten öfver ärendenas beredning, i det att det tillser, att inkommande ärenden blifva erforderligen utredda, och att det, om så skulle finnas vara af behovet påkalladt, t. ex. till brandstyrelsen remitterar eller återremitterar ärende, ev. själf verkställer utredning. Sällan torde väl hända, att ärende upptages till behandling i beredningsutskottet, innan frågan blifvit utredd i vederbörande styrelse t. ex. i brandstyrelsen.

Och denna brist på samarbete är, beträffande brandväsendet, till afsevärd nackdel icke blott för detta själf, utan äfven för den i det allmännas intresse erforderliga säkerheten, som brandväsendet och dess organ äro afsedda att dels själfva, dels under samarbete med andra myndigheter åstadkomma.

Detta missförhållande torde väl till stor del bero derpå, att man förbisett vikten och betydelsen af brandväsendets förebyggande, preventiva verksamhet och nästan uteslutande fäst sig vid dess afvärjande, repressiva verksamhet, d. v. s. betraktar brandväsendet såsom ett rätt och slätt exekutivt organ, »brassläckare.» Denna synpunkt kunde kanske vara berättigad i den »gamla, goda tiden,» men är det ej numera. Dertill har brandtekniken, den yngsta af de tekniska vetenskaperna, tagit ett allt för stort uppsving.

II.

C.

Beträffande brandstyrelsens sätt att sköta verkställigheten af Sf:s eller a. Rst:ns beslut rörande brandväsendet och handhafva dess förvaltning torde det förtjena att framhållas, att i lagen intet finnes stadgadt rörande sättet att anföra besvär öfver brandstyrelsens beslut och åtgärder. Emellertid torde af grunderna för F. K. S. § 49 framgå, att event. klagan bör föras hos magistraten.

Möjligen finnes i en eller annan BrO. föreskrift af innehåll, att dylika besvär skola anföras hos K. B., men finnas inga föreskrifter rörande denna sak, skall klagan i administrativ väg föras hos magistraten. Denna uppfattning bestyrkes af prejudikat i liknande mål, hvarest K. M:t förklarar, att, som DK. i och för sin förvaltning stode under magistratens öfverinseende, så egde den, som ej åtnöjdes åt beslut, som DK. meddelat, att deri söka ändring genom besvär hvilka borde inom fjorton dagar, efter det klaganden fått del af beslutet, till magistraten ingifvas, samt att, om sådant underlättes, beslutet ansåges ega laga kraft. (1:334 samt W. n:o 464.)

I full öfverensstämmelse härmed innehåller t. ex. F. t. BrO. för Helsingborgs stad § 4 följande föreskrift:

Öfver brandstyrelsens beslut må anföras besvär hos poliskammaren inom 14 dagar efter meddelandet.

Liknande föreskrift saknas i de flesta andra BrO.

Öfver magistratens beslut kan naturligtvis klagan föras. (F. K. S. § 47 andra stycket.) Den ordning, som der angifves, är den, som finnes föreskrifven i K. F. den 14 december 1866, Sv. F. S. n:o 81.

III.

Hvad angår brandstyrelsens befogenhet och kompetensområde, enligt hvad derom i allmänhet föreskrifves i de af K. B. fastställda BrO., torde derom vara att anföra:

I allmänhet innehålla BrO. följande instruktion för brandstyrelsen:

Den skall:

1. utöfva närmaste inseende öfver stadens brandväsende;
2. noga vaka öfver iakttagande af de i K. M:ts nådiga BrSt. för rikets städer och i för staden gällande BrO. gifna föreskrifter;
3. i händelse ändring i för staden gällande BrO. anses vara af behovet påkallad förslag till sådan ändring upprätta och detta till Sf. ingifva;
4. upprätta reglemente för brandkåren;
5. uppgöra och till magistraten före viss i BrO. eller eljest fastställd tid öfversända förslag till utgiftsstat för brandväsendet för det näst följande året;
6. i brandväsendet rörande angelägenheter afgifva yttranden, då sådant från styrelsen af vederbörande infordras;
7. i mån af dertill af Sf. anvisade medel, i samråd med brandchefen, anskaffa ytterligare erforderlig brandredskap;
8. tillse, det beviljade anslag varda på föreskrifvet sätt använda;
9. meddela brandchefen föreskrifter angående förandet af brandväsendets räkenskaper och journaler samt sättet för utbetalande af likvid för till brandväsendet gjorda inköp;
10. före viss i BrO. angifven tid årligen till Sf. inlemna förslag på de personer, som styrelsen anser lämpliga att af Sf. väljas för att under nästföljande året utöfva de befattningar vid brandväsendet, hvilka äro att såsom kommunala förtroendeuppdrag anse och hvarom i BrO. vidare förmäles;

11. på förslag af brandchefen bestämma platsen för uppsättande af brandskåp;
12. gifva föreskrifter om uniform och tjänstelecken för befäl och manskap vid brandstyrkan;
13. minst en gång årligen mönstra brandstyrkan samt företaga fullständig besiktning å brandstationen;
14. hos Sf. göra anmälan om behöfliga nyval och fyllnadsval till styrelsen;
15. i allmänhet ägna en sorgfällig tillsyn åt allt, som kan lända till samhällets trygghet mot eldfara.

Dessa föreskrifter pläga i regel finnas sammanförda i början af BrO. Inströdda här och hvar i BrO. återfinnas en del mera speciella uppdrag, som till brandstyrelsen öfverlämnats. Men dessa äro i regel af mindre intresse och blifva här ej föremål för behandling.

Man har ifrågasatt det lagliga berättigandet i, att en del af ofvan anförda uppdrag, genom föreskrifternas därom intagande i för staden gällande BrO., lämnats åt brandstyrelsen. Utredning rörande lämplighet eller olämplighet af berörda föreskrifters intagande i BrO. ingår, såsom genast i början anfördes, *icke* i planen för denna utredning. Beträffande laglikmätigheten af föreskrifterna samt deras praktiska innebörd torde följande vara att anföras:

1. Gentemot denna föreskrift torde, formellt sedt, intet vara att erinra, ty BrSt. föreskrifver i § 5 endast, att stadens *brandstyrka skall stå under* en för detta ändamål utsedd brandchef, som skall hafva den vård om stadens eldsläcknings- och räddningsredskap, som i BrO. bestämmes. Sålunda är kommunen, såsom ofvan framhållits, rättsligen oförhindrad att åt en brandstyrelse lämna det uppdrag, hvarom i fråga varande punkt handlar.
2. Denna föreskrifts laglikmätighet torde med allt skäl kunna sättas i fråga. Ty det är absolut felaktigt att beteckna brandstyrelsen såsom sådan styrelse, hvilken, jemlikt BrSt. 18 §, är i magistratens ställe tillsatt. (Jemför F.K.S. § 54.) Sådan styrelse fanns 1911 endast i ett fåtal städer i riket t. ex. i Borgholm, Haparanda, Tidaholm, Huskvarna, Eslöf. (Se K. Br. den 29 oktober 1817, 22 mars 1867 och 30 juli 1875 rörande Borgholm; K. Br. 25 oktober 1844 och 20 februari 1856 för Haparanda; för Tidaholm: K. Mts nåd. Regl. för stadsstyrelsen den 4 juli 1910; för Huskvarna: K. Mts nåd. Regl. för stadsstyrelsen 17 februari 1911; för Eslöf: K. Mts nåd. Regl. för stadsstyrelsen 11 augusti 1911.) Men ej ens denna styrelse har i alla dessa fall ansetts befogad att taga sådan befattning, hvarom nu är fråga, med brandväsendet. Fastmer hafva de tre sistänförda K. Regl. uttryckligen föreskrifvit, att denna skyldighet tillkommer allmänne åklagaren. (Se reglementenas § 1 andra stycket.)

Såsom Brandchefen i Gefle, Major O. v. Malmberg, på Svenska Brandchefsföreningens årsmöte i Göteborg framhöll, föreskrifver BrSt., att öfvervakandet af BrO. i ett afseende, nämligen beträffande föreskrifterna rörande såväl kommunens som den enskilda brand- och räddningsredskap, som skall i staden finnas, nämligen tillkommer Brandchefen jemlikt

BrSt. § 5 mom. 2 tredje punkten. (Svenska Brandchefsföreningens Protokoll 1910 sid. 8.)

Genom att intaga en sådan föreskrift som den nu under 2. anförda i för staden gällande BrO. trädes sålunda såväl magistratens, i dess ställe tillsatta styrelsens, allmänne åklagarens som ock brandchefens rätt för när. Föreskriftens intagande i BrO. är sålunda afgjord olaglig och alltså förkastlig.

forts.

Om förslag till förordning angående eldfarliga oljor.

Den i nr 4 och 5 af T. f. B. 1915 omnämnda och omdebatterade frågan om förslag till förordning angående eldfarliga oljor, orsakad af skrifvelsen från Lektor Karl Starbäck till Kungl. Maj:t i hvilken skrifvelse hemställan gjordes att den i Kommerskollegii förslag till förordning ang. eldfarliga oljor ifrågasatta gränsen måtte angifvas med flampunkten 26 grader C. i stället för, som Kommerskollegium föreslagit, 55 grader, har föranlett en del brandförsäkningsbolag att till Kommerskollegium i dagarna ingifva följande skrifvelse:

»Till

Kungl. Maj:ts och Rikets Kommerskollegium.

Med anledning af en af f. d. ledamoten af Riksdagens andra kammare, Herr Lektor K. Starbäck, till Konungen ingifven skrift, af hvilken vi fått tillfälle taga del, tillåta vi oss härmed vördsamt anföras följande.

Herr Starbäck uppehåller sig till en början vid frågan om eldfaran. På någon detaljgranskning af hans framställning, hvilken till en afsevärd del synes bero på missuppfattning af uttalanden inom riksdagen, skola vi icke inlåta oss. För att bilda sig ett omdöme om arten af eldfarliga vätskors eldfarlighet, behöfves hvarken statistik eller speciell sakkunskap, utan endast sundt förstånd och lugn eftertanke.

Då Herr Starbäck talar om, att olja »såsom sådan med stor risk kan gifva upphof till eldsolyckor», men att denna risk »blir aktuell först då flammingspunkten och den omgifvande temperaturen sammanfalla», så väcker detta ej fullt klara uttryckssätt den föreställningen, att enligt Herr Starbäcks förmenande, en eldfarlig vätska, hvars temperatur uppnått eller öfverskrider flammingspunkten, skulle vara utsatt för själfantändning. Måhända är detta en missuppfattning af Herr Starbäcks svårtydbara ord. Det enkla sakförhållandet är ju emellertid, att den eldfarliga vätskan ej ens »i ett slutet prof med en Abel-Penskys apparat» kan själf »gifva upphof» till eld. Dess eldfarlighet ligger däri, att den, när dess temperatur stigit till lämplig punkt, äfven »i ett öppet rum med luftväxling» lätt antändes från äfven den obetydligaste eldkälla och antänd, lätt sprider elden till andra antändbara föremål.

Hvar och en, som vet hvad fotogen är, inser utan vidare sakkunskap, att om, såsom det lär hafva inträffat och, om Herr Starbäck får sin vilja fram, ofta kommer att inträffa, några hundra fat fotogen uppläggas på en

med trähus kringbyggd gård, så är det, om eld skulle uppstå i ett af dessa hus och därifrån sprida sig till fotogenlagret, absolut omöjligt, åtminstone i ett samhälle med små resurser, att släcka elden, innan hela fotogenförrådet brunnit upp. Men är upplagsplatsen så belägen, att fall därifrån finnes till grannskapet, så rinner den brinnande fotogenen omkring, sprider elden åt alla håll och utsätter äfven brandmanskapet för fara. I detta afseende kan man verkligen med första kammarens tillfälliga utskott säga, att alla eldfarliga vätskor äro ungefär lika eldfarliga; inför en verklig eldsvåda spelar det ringa roll, att den ena oljan når sin flammingspunkt några ögonblick tidigare än den andra, hufvudvikten ligger då på kvantiteten, — huruvida oljan på brandplatsen förefinnes i obehärskbar mängd. Skillnaden i eldfarlighetsgrad har sin betydelse gentemot en med antändning hotande eld, som icke är stark nog att afsevärdt höja vätskans temperatur.

I fråga om säkerhetsföreskrifter rörande eldfarliga vätskor äro brandförsäkringsanstaltens och det allmännas intressen i viss mån identiska. Hufvudsynpunkten är ingalunda att förekomma stora skador å t. ex. fotogen; staten har ej större skäl att värna om den varan än om andra varor (utom möjligen just nu, då den är så svår att importera); och för försäkringsbolagen är fotogenen icke någon särskild hazardiös risk — premierna äro under vissa förhållanden mycket lägre än t. ex. för trävaror. För oss likasom för staten gäller det att förhindra, att den eldfarliga vätskan åstadkommer fara för andra, — för andras *egendom* eller jämväl för andras *lif*.

Brandförsäkringsbolagen borde måhända vara tack samma, när man stundom, vid arbetet för lysoljornas frigörande, tillskrifvit bolagen förtjänsten af att de eldfarliga oljorna här i landet så jämförelsevis sällan gifvit prof på sin farlighet; man har t. o. m. sagt, att vi gjort en skärpt lagstiftning obehöflig. Härvid kan annärkas, att den, som med riksdagens andra kammare anser det allmännas intresse fördra större frihet, icke bör gilla utan beklaga, att enskilda bolag mäktat omintetgöra statsmakternas intentioner och pålägga allmänheten ett — enligt utgångspunkten — skadligt tvång. Konsekvent borde man fordra, att denna makt skulle fräntagas försäkringsbolagen. Och dessa å sin sida skulle mer än gärna afstå från denna makt. Fränsedt vår naturliga önskan att få på statens starkare axlar öfverflytta tyngden af det missnöje, som tvånget alltid väcker mot den tvingande, leder denna maktutöfning icke till målet. Vi kunna tvinga fotogenhandlaren att iakttaga vissa försiktighetsmått, *om han vill, taga försäkring hos oss*; men i motsatt fall kunna vi icke hindra honom att utsätta sin granne, som är vår kund, och hela samhället, där vårt ansvarsbelopp kanske uppgår till millioner, för en betydande fara.

Vi skola icke framställa några påståenden eller yrkanden rörande rätta gränsen mellan olika slag af eldfarliga vätskor eller angående de bestämmelser, som böra gälla för det ena eller andra slaget. Allenast det tillåta vi oss framhålla, att för de blifvande bestämmelsernas effektivitet det synes i hög grad önskvärdt, att alla ur mineralriket sig härledande lysoljor hänföras till en och

samma klass, så att det icke må erfordras särskild sakkunskap för att afgöra, till hvilken kategori ett visst förefintligt oljeslag bör hänföras.

Hufvudsaken för oss är emellertid, att det icke må varda utan vidare tillåtet att förvara eldfarlig vätska inom stads, köpings eller municipalsamhälles planlagda område eller inom visst, närmare bestämdt afstånd från sådant område eller, utan tillstånd af vederbörande ägare, från annans egendom; därvid vi tillåta oss framhålla önskvärdheten af en bestämmelse därom, att det mellanrum, som påbjudes, skall hållas fritt från brännbara ämnen.

Särskildt tillåta vi oss i fråga om landsbygden erinra, att lagstiftningen knappast synes behöfva befatta sig med det sätt, hvarpå eldfarlig olja — dess flammingspunkt må nu vara aldrig så låg — förvaras på plats, därifrån den icke hotar annans lif eller egendom. Men äfven inom tätare bebyggda samhällen kunna lokala terräng- eller andra förhållanden vara sådana, att ett oljeupplag icke medför fara för omgifningen. Vederbörande myndighet torde därför böra erhålla rätt att efter pröfning af omständigheterna medgifva undantag.

Af det nu sagda torde framgå, att en lagstiftning efter de riktlinjer, som angifvas i Herr Statsrådets och Chefens för Civildepartementets skrifvelse till Kungl. Kommerskollegium den 3 december 1914, synes oss i behörig mån tillgodose de synpunkter, vi företräda.»

Skrifvelsen är undertecknad af de till tarifföreningen anslutna svenska brandförsäkringsbolagen samt en del af de större ömsesidiga brandförsäkringsanstalterna.

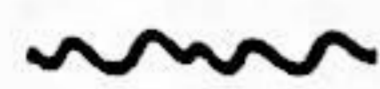
De riktlinjer, som ofvan omnämnas i försäkringsanstalternas skrifvelse angifvas i Civilministerns skrifvelse till Kommerskollegium den 3 december 1914, lydande:

— — — »Vid ärendets förberedande behandling inom departementet har jag ansett mig böra taga i öfvervägande, huruvida icke någon anordning skulle kunna träffas, hvarigenom den nu förefintliga friheten beträffande förvaring och transport af fotogen med flampunkt öfverstigande + 40 gr. C. icke inskränkes mer än som kan anses oundgängligen nödigt för att tillgodose behövet af ökad trygghet mot eldfara.

I sådant hänseende har det synts mig kunna ifrågasättas att, i stället för den i Edert förslag upptagna, med nu gällande lagstiftning öfverensstämmande indelning af eldfarliga oljor i allenast två klasser, vidtaga en uppdelning af dessa oljor i tre klasser, af hvilka den tredje skulle omfatta oljor med en flampunkt mellan + 40 gr. och 50 gr. C. Beträffande dessa tredje klassens oljor skulle några särskilda kontrollföreskrifter icke stadgas utom för det fall, att oljorna förvaras inom eller i omedelbar närhet af stads, köpings eller municipalsamhälles planlagda område eller omedelbart intill annans egendom.

I sådant afseende kunde i den blifvande förordningen lämpligen föreskrifvas, att dess bestämmelser skulle vara tillämpliga å eldfarlig olja af tredje klass allenast i de fall, att oljan förvaras inom stads, köpings eller municipalsamhälles planlagda område eller, beroende på myckenheten olja, på mindre afstånd än 100 respektive 50 meter från sådant område eller, utan tillstånd

af vederbörande ägare, från annans egendom. I andra än nu angifna fall har det velat synas mig, som om man utan olägenhet fortfarande skulle kunna bibehålla nu rådande frihet beträffande förvaring af oljor med en flampunkt öfverstigande + 50 gr. C. I föreskrifterna rörande transport af sådana oljor torde ändring icke vara erforderlig. För att än mer underlätta förvaring af eldfarlig olja af tredje klassen har jag vidare ansett det kunna ifrågasättas, att Kungl. Maj:ts Befallningshafvande skulle tillerkännas befogenhet att medgifva undantag från de sålunda föreslagna afståndsbestämmelserna, därest synnerligen gynnsamma terrängförhållanden eller särskildt vidtagna skyddsanordningar föreligga.»

Om kisellegeringar.

Genom Kungl. Maj:ts beslut af den 20 september 1907 uppdrogs åt sakkunnige att inom K. Civildepartementet verkställa utredning beträffande kiseljerns egenskaper att under vissa förhållanden förorsaka utveckling af explosiva och giftiga gaser samt, därest utfärdande af allmänna bestämmelser rörande de försiktighetsåtgärder, som vid förvaring och transport af dylikt jern borde iakttagas, syntes vara af behovet påkalladt, biträda vid utarbetande af förslag till dylika bestämmelser.

Dessa sakkunnige hafva tid efter annan till Civildepartementet aflämnat resultaten af undersökningarna och i december månad 1914 afgifvit slutligt betänkande med förslag till förordning angående förvaring och transport af kisel-legeringar.

Ur det digra betänkandet (208 sid. i tryck) må följande af intresse för brandteknikern anföras.

Kiseljern framställes alltefter dess lägre eller högre kiselhalt i masugnar eller elektriska ugnar.

I masugnar tillverkas kiseljern med en högsta kiselhalt af 17 %, men vanligen är kiselhalten i jern, framställt på sådant sätt, endast ca 12 %.

Kiseljern med högre halt af kisel erfordrar högre temperatur för sin framställning, än som kan ernås i vanliga masugnar, och man är därpå hänvisad till elektriska ugnar vid dess tillverkning.

Det högprocentiga kiseljernet har fått sin hufvudsakliga användning inom jernhandteringen, där det numera är oundgängligt. Det användes där som tillsatsmedel till det flytande stålet och vidare som tillsats vid bessemerblåsningar, då tackjernet från masugnen innehåller för litet kisel. Äfven begagnas sådant kiseljern i tackjernsgjuterierna som ett medel att omvandla ett i annat fall för hårdt gjutjern till ett grafithaltigt och mera mjukt, samt för visst gjutgods med speciell användning.

Det högprocentiga kiseljernet användes med begärlighet för ofvannämnda ändamål af den orsak, att det innehåller mycket kisel och mindre af sådana ämnen, som endast utgöra en onyttig eller skadlig barlast. Det bör ock nämnas, att det i vissa fall icke kan ersätta lågprocentigt, i masugn framställt kiseljern.

På senaste tiden har det högprocentiga kiseljernet äfven fått en icke obetydlig användning inom spräng-

ämnestekniken samt för framställning af gas till ballonger.

På grund af vissa egenskaper kräfvat det högprocentiga kiseljernet, att det vid handterandet och i användningen behandlas med en viss försiktighet. Dessa egenskaper äro att hänföra till kiseljernet egenskap att utveckla gaser af brännbar (explosiv) och giftig natur. Gaserna finnas dels färdigbildade, inneslutna i håligheter eller occluderade i kiseljernet massa, dels utvecklas de, om kiseljernet utsättes för inverkan af vatten eller fuktig luft.

Gasutvecklingen från kiseljern i torrt tillstånd betingas af dess nedkrossning eller sönderfallande till smärre bitar eller pulver, då vissa slag af kiseljern hafva benägenhet att af sig själfva på så sätt sönderfalla, är det gifvetvis särskildt i fråga om dessa, som man har att räkna med faran på grund af ofvannämnda gaser. Dessa utgöras af blandningar hufvudsakligen af vätgas, fosforväte och arsenikväte.

I Sverige tillverkades år 1913 kiseljern vid Domnarfvet, Gullspång, Korsfors, Wargön och Hagge.

Första gången kiseljern gjorde sig bekant för farliga egenskaper var genom explosioner, som inträffade i Liverpool år 1904. Jernet var därvid från början packadt i plåttrumlor, men äfven sedan det ompackats i med ventilationshål försedda träfat, ägde ytterligare en explosion rum.

Kiseljernet försändes den tiden ofta i hermetiskt slutna kärl af samma beskaffenhet som de, hvilka användas för emballering af kalciumkarbid. Orsaken till, att sådana kärl användas, låg icke i någon sträfvan att förebygga olyckor under transporten — desto mindre som man då öfver hufvud taget var okunnig om kiseljernet farliga egenskaper — utan härledde sig däraf, att dylikt emballage lättast kunde tillverkas i de till de förutvarande karbidverken hörande emballageverkstäderna efter öfvergången till kiseljernstillverkningen.

Utredningen om anledningen till explosionerna i Liverpool öfverlämnades åt Dupré och Lloyd, hvilka efter utförda undersökningar, uttalade den uppfattningen, att explosionernas orsak sannolikt vore den, att vatten kommit in i trumlorna, hvarvid gas utvecklats, och med den i trumlorna befintliga luften bildat en lättantändlig explosiv blandning, samt att denna blandning blifvit antänd vid den värmeutveckling, som orsakats af friktionen mellan kiseljernstyckena, då kärlet rullades. Möjligen kunde antändningen hafva förorsakats af själfantändligt fosforväte, som varit inneslutet i materialets porer och plötsligen frigjorts vid jernstyckenas partiella krossning under kärlets förflyttning.

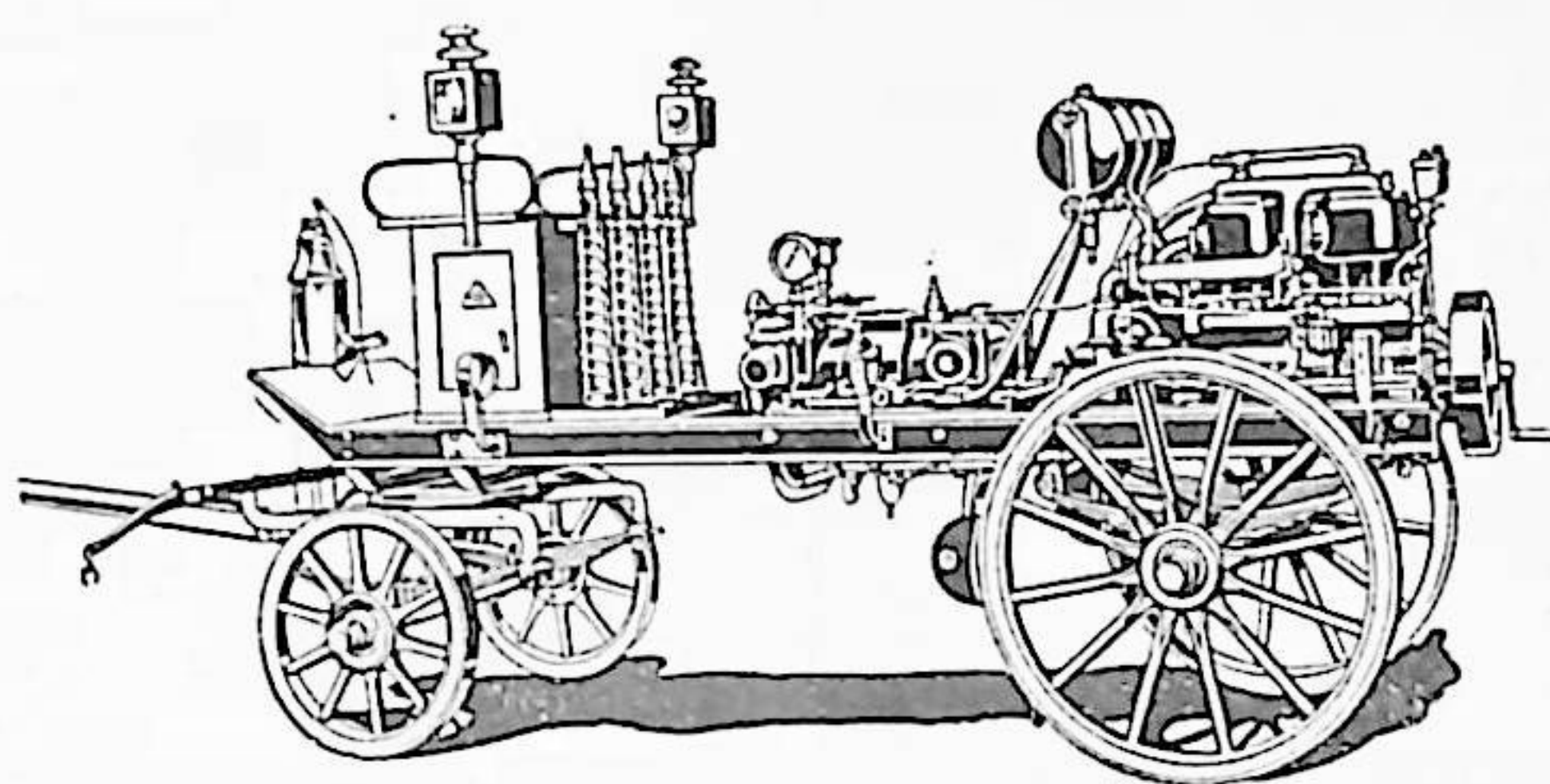
Vid undersökningarna befanns det, att jernet vid behandling med vatten utvecklade en brännbar gas, som med luft bildade en explosiv blandning, hvares antändningstemperatur låg ansevärt under rödvarme.

Lebeau har sedermera gjort undersökningar, hvilka äro af särskildt intresse för frågan om explosionsfaran, enär han var den förste som fann väte i kiseljernsgaserna, och vätet säkerligen är den vid explosionerna mest verksamma gasen.

Beträffande orsaken till denna gas' förekomst i från kiseljern utvecklade gaser, så torde med ganska stor

Penta-Revolver-Spruta

Modärnaste maskinspruta

Begär närmare upplysningar och kostnadsförslag!

BRANDPUMPAR, alla slag.

Brandkärsautomobiler.

All slags eldsläckningsredskap.

Mekaniska Brandstegar enligt nya
- - - Göteborgsmodellen - - -

LUDWIGSBERGS WERKSTADS AKTIEBOLAG
Stockholm.

BOWSER

ESTABLISHED 1885

BENSINLAGRINGS-ANLÄGGNINGAR

MED SJÄLFMÄTANDE OCH REGISTRERANDE PUMPAR

DET ÄLDSTA OCH MEST BEPRÖFVADE SYSTEMET.

*Öfver 100,000 anläggningar för närvarande
i bruk.*

Till Sverige äro följande anläggningar sålda:
Stockholms Stads Brandkår, Huskvarna General-Depot, Stockholm. Göteborgs Hyrverks A.-B. och Scania-Vabis Filial, Göteborg.

Fabrikanter S. F. BOWSER & Co.
Fort Wayne. Indiana.

Generalagenter för Sverige:
A.-B. Gumælius & Komp. Karduanmakaregatan 9
Stockholm.

AGA

STRÅLKASTARE

för
AUTOMOBILER
och
BÅTAR

AGA

STORMFACKLOR

och
HANDLYKTOR

Begär kataloger och upplysningar
från
GASACCUMULATOR
STOCKHOLM

Metallfabriksaktiebolaget C. G. SPORRONG & Co.

Regeringsgatan 23, STOCKHOLM.

Knappar & Uniformseffekter för Brandkårer.

Katalog sändes fritt på begäran.

Uppsala Kassaskåpsfabrik

Allm. Tel. 819. Uppsala Allm. Tel. 819.

Tillverkning af eldfasta dörrar af
olika konstruktion samt dyrk- och
brandfria Kassaskåp.

Gynna våra annonsörer.

BRANDREDSKAPS- ARMATUR

Modernaste slangkopp-
lingar, strålrör, brand-
postkranar m. m.

SNABBASTE LEVERANS.

Begär katalog.

KUNGSÖRS ARMATUR-
FABRIKS AKTIEBOLAG
KUNGSÖR.

säkerhet kunna antagas, att vätgasen åtminstone delvis förekommer ocluderad i kiseljernet på samma sätt som fosfor- och arsenikvätet. Det torde äfven vara ganska visst, att en del vätgas bildas genom vattens eller fuktig lufts inverkan på vissa i kiseljernet förekommande silicider.

Samtliga dessa gaser bilda, utspädda med luft i vissa proportioner, explosiva blandningar. Man har velat förklara uppkomsten af inträffade explosioner därmed, att flytande fosforväte bildats, hvilket är själfantändligt i luft och sålunda vid vanlig temperatur kan förorsaka antändning.

Mot denna förklaringsgrund har emellertid anförts, att nästan alla explosioner inträffat vid kärlets förflyttning. Därför torde orsaken till antändningen snarare vara att söka i den värmeutveckling, som kan hafva uppstått vid styckenas gnidning mot hvarandra eller mot emballagets metalliska delar. Denna förklaringsgrund är desto rimligare, som undersökningar gifvit vid handen, att det gasformiga fosforvätets antändningstemperatur icke ligger högre än vid + 147° C.

Såsom ofvan anfördes, inträffade den första kända explosionen af kiseljern i Liverpool. Plåttrumlan tillhörde ett parti om 48 stycken. Explosionen inträffade den 12 januari vid transport inom magasinet. Explosionen var våldsam och åtföljd af eldfenomen. De öfriga trumlorna flyttades då ut på en gård. Därvid exploderade ytterligare en trumla. Man fann nu rådligast att packa om kiseljernet i träfat. Man borrade så hål i ändarna på faten i och för ventilering. Då man så den 21 januari var sysselsatt med att väga några af dessa fat, exploderade likafullt ett af dem och flög i bitar, därvid arbetaren, som var sysselsatt med fatet, kastades flera meter åt sidan, skadades illa och måste föras till lasarett.

Den 5 mars 1908 inträffade ett nytt fall af explosion. En träkagge, innehållande 250 kg. 50% kiseljern, exploderade; därvid hördes en skarp knall och en låga slog ut. Äfven detta fall skedde i Liverpool. Under de närmaste åren inträffade ännu fem fall.

I Sheffield hade före 1910 mycket ofta inträffat explosioner vid öppnandet af de plåtkärl, i hvilka kiseljernet var förpackadt.

Vid lossning af kiseljern i Bångbro år 1909 exploderade ett af faten (väl hopfogade träfat), hvarvid ena botten rycktes lös och låga trängde ut i alla springor å fatet. Jernet höll i medeltal ca 53% kisel.

Från Kortfors meddelas fyra under åren 1903—08 inträffade explosioner. Det därvid använda emballaget utgjordes i tre fall af begagnade oljefat, som kunde anses vara vatten- och gastäta; två af faten sprängdes sönder, det tredje förblef helt. I återstående fall voro ca 10 kg. kiseljern under flera månader förvarade i ett hermetiskt slutet plåtkärl. Då detta öppnades, antändes gasen med en gaslåga. Därvid inträffade explosion med stark knall, och det fastlödda locket refs bort. Jernet höll 50—55% kisel.

Vid omlastning i Borlänge år 1911 af ett parti ca 50%-igt kiseljern exploderade 2 lådor. De voro af plåt, hermetiskt tillslutna, så när som på ett hål i ena hörnet. De vägde hvardera ca 200 kg. netto. Vid explo-

sionen kastades locken af med svag knall och en liten eldslåga sköt fram.

På kajen i Göteborg exploderade den 29 februari 1912 en plåtburk, innehållande ca 45%-igt kiseljern, och den arbetare, som var sysselsatt med burkens bortförande, skadades därvid illa. Han förlorade ena ögat och måste ligga omkring 5 månader på sjukhus. Följande dag exploderade ytterligare 9 burkar, då man högg hål i dem med en båtshake. Burkarne voro falsade, men olödda och i ena ändan försedda med 4 å 5 hål af hvardera ca 10mm² area i och för ventilation. Hvarje burk vägde 170 kg. netto. Under transporten till Göteborg torde vatten hafva inkommit i burkarne och gasutvecklingen därigenom påskyndats.

På kaj i Kristiania år 1912 exploderade 3 lådor kiseljern. De voro af trä, väl hopfogade och nästan gastäta. Hvarje låda innehöll 100 kg. jern. Vid explosionerna, som ej åtföljdes af eldfenomen, kastades några lådbräder under en skarp knall upp i luften.

I ett magasin i Duisburg exploderade år 1912 flera stycken oventilerade, tillödda plåtkärl med ca 50%-igt kiseljern.

Vid Hagge inträffade under 1912—13 ett 10-tal explosioner, dock endast i två fall af nämnvärd styrka. Emballaget utgjordes af träfat. Sedan man vidtagit den förändring af emballaget, att träfaten försetts med hål och fastspikandet af locket fått anstå några dagar, hade inga explosioner inträffat.

I Antwerpen exploderade ett 20-tal lödda kiseljernstrumlor, därvid locken kastades af och låga slog fram. Explosionerna inträffade den 28 februari 1913.

I april 1913 exploderade med rätt stor kraft ett kiseljernfat af trä å ca 600 kg. i Byvalla och ett annat dylikt i Långshyttan. Jernet höll i båda fallen ca 50% kisel.

Den slutsats man, beträffande frågan om emballaget, kan draga dels af de inträffade explosionerna, dels af gjorda försök, dels af verkställda undersökningar angående kiseljernsgasernas explosiva egenskaper, är den, att kiseljern bör så emballeras, att de ur detsamma utvecklade gaserna med lätthet kunna afgå och ansamling af gaser (explosiv gasblandning) sålunda förhindras.

Användning af hermetiskt tillslutet emballage är däremot icke utan risk, enär, såsom af det föregående framgår, brännbara resp. explosiva gaser kunna afgifvas ur kiseljärnet, utan att detta kommer i beröring med vatten eller fuktig luft, hvilka gaser med den i kärlet från början inneslutna luftmängden kunna bilda explosiva gasblandningar. Ännu större blifver risken, i fall emballaget icke är fullt gastätt, utan medgifver lufts och vattens inträngande, ty därigenom icke blott ökas i hög grad gasutvecklingen utan äfven möjligheterna för bildning af explosiva gasblandningar.

Af sådan beskaffenhet blir lätt det från början gastäta emballaget på grund af ovarsam handtering under transporten. De allra flesta af de inträffade explosionsfallen hafva också förorsakats, antingen däraf, att otät heter i emballaget uppstått eller, om ventilerande emballage användts, däraf att luftvexlingen icke varit tillräcklig.

De skyddsåtgärder, som vidtagits, till förebyggande af de med kiseljärnet förenade farorna, gälla dels till-

verkning, dels transport. De förra äro af mindre intresse för denna tidskrifts läsekrets, hvarför de här förbigås. Hvad de senare angå, så hafva vi ofvan redogjort för emballagets beskaffenhet. Därtill bör anmärkas, att man, genom att lagra järnet före emballeringen och genom att låta emballaget stå öppet någon tid, anser sig hafva vunnit åtskilligt.

Men vare sig man på ena eller andra sättet söker förekomma eller oskadliggöra kiseljärnets farlighet, så gäller dock i hvarje fall utan undantag, att faran icke kan fullständigt undanröjas. Men om så är, kan ett effektivt skydd vinnas och olyckshändelser undvikas däri-genom, att lämpliga föreskrifter om försiktighetsåtgärder vid kiseljärnets emballering och transport utfärdas. På den vägen har man i samtliga länder inslagit och lagstiftning på området finnes flerstädes.

I det, betänkandet vidfogade, förslag till förordning angående förvaring och transport af kisellegeringar finnas följande föreskrifter af intresse för brandteknikern:

I § 2 föreskrifves, att, när kisellegering förvaras i upplag, detta skall vara anordnad på öppen plats eller i väl ventilerad lokal, hvilken icke är belägen i samma byggnad som bostad för människor.

Är upplaget icke anordnad i täckt lokal, skall kisellegering genom vattentäta pressenningar eller på annat lämpligt sätt skyddas för väta.

I § 3 föreskrifves, att kisellegering skall, när vid transport emballage användes, så förpackas, att från densamma utvecklade gaser med lätthet kunna afgå. Hvarje kolli skall vara försedt med i röd färg anbragta orden: »Kisellegering, Försiktighet.»

§§ 4—11 innehålla föreskrifter om transport af kisellegeringar dels pr. jernväg, dels sjöledes. I hufvudsak framhålles vikten och betydelsen af luftvexling kring kiselasten och att människor icke må uppehålla sig i närheten af sådant rum, jernvägsvagn eller lastrum ombord, hvarest kisellegering finnes lastad.

I § 7 föreskrifves, att lossning på bestämmelseorten bör föregås af särskildt god ventilering.

I § 11 föreskrifves, att godsets farliga beskaffenhet skall bekantgöras för hela besättningen.

Det af de sakkunnige utarbetade förslaget är afsedt att aflösa nu gällande K. K. den 17 juni 1908, Sv. F. S. Nr 59, samt K. K. den 11 December 1908, Sv. F. S. Nr 156.

Frågan är af den vikt och betydelse, att förslag blifvit väckt om åstadkommande af internationella bestämmelser angående kiseljern. Ännu tyckes mycket återstå, innan något resultat härvidlag kan vara att förvänta. I midten af Juni 1912 ägde på norskt initiativ en skandinavisk konferens rum i Kristiania angående transport sjöledes af bl. a. kisellegeringar. Af denna konferens tillsattes en skandinavisk kommitté, hvars betänkande inom närmaste tiden torde vara att förvänta.

På tekniska konferensen i Bern i Juli månad 1912, i hvilken deltog: Sverige, Danmark, Tyskland, Holland, Belgien, Frankrike, Schweiz, Österrike-Ungern, Italien, Rumänien, Bulgarien och Serbien, förordade konferensen i sitt slutprotokoll, att kisellegeringar skulle vid för-

sändning å jernväg vara förpackade i starka, vattentätat behållare af trä eller metall.

Men svenska regeringen beslöt den 24 Januari 1914 att för Sveriges del icke godkänna denna bestämmelse.

Brandsyne- och besiktningspraxis.

XXV.

Vid brandsyn, som den 13 Maj 1891 förrättades inom den B. tillhöriga fastigheten n:o 76 uti kvart. E. i C. stad anmärktes, bland annat, att kakelugnsrören å vinden, ledande från salen och från kaminen i boden, voro spruckna å däckningen och vid vindsgolfvet samt voro anbragta å stöd af trä.

Med anledning häraf beslöts, att dessa kakelugnsrör skulle rifvas intill vindsgolfvet samt ånyo uppföras och anbringas å bärjern.

Vid efterbesigtning, som den 22 September 1891 förrättades, befanns, att bristfälligheterna icke blifvit på tillfredsställande sätt afhjelpna, i följd hvaraf de afsedda kakelugnsrören vid efterbesigtningen befunnos sönderbrustna.

Allmänne åklagaren uttog stämning å B. och yrkade ansvar på honom, för det han underlåtit att före efterbesigtningen låta på rätt sätt afhjälpa bristfälligheterna.

B. invände, att han låtit murare i behörig tid afhjälpa bristfälligheterna, men att derefter ånyo uppstått en spricka, som han emellertid ville ofördröjligen afhjälpa.

Åklagaren medgaf, att arbete för anmärkte skadans bättrande blifvit verkställt, men påstod, att arbetet blifvit felaktigt utfördt.

RR:n i C. utlät sig genom utslag den 5 Oktober 1891, att RR:n, af hvad i målet blifvit upplyst, funne B. icke hafva gjort sig skyldig till sådan försumlighet, att enligt gifna bestämmelser ansvar derå borde följa.

HofR:n öfver Skåne och Blekinge utslag den 30 November 1891: Ej ändring.

H. D.: Ej ändring.

K. M:s Utslag den 25 April 1892.

Det anmärkes i den för H. D. utarbetade P. M. i målet, att protokollet från efterbesigtningen den 22 September 1891 saknas, hvaraf framgår, att sådant bör bifogas.

(Se H. D:s Koncepter 1891: 3, jämförda med Besvärsakter 1892-631, båda i Riksarkivet).

XXVI.

Vid besigtning, som förrättades inom den H. tillhöriga fastigheten n:o 159 i 6:te kv. af H. stad, anmärktes, att H., utan föregående anmälan derom hos By-N., låtit inreda kök å vinden.

Genom beslut den 5 April 1899 förordnade By-N., att allmänne åklagaren skulle om det olagligen utförda arbetet underrättas för den åtgärd, som på honom lagligen ankomme, med anmodan tillika att, i sammanhang med anhängiggörande och utförande af åtal, framställa yrkande om föreläggande för H. att inom viss tid bortskaffa inredningen i fråga.

H. besvärade sig hos K. B. i V. län öfver By-N:ns beslut, i hvad detsamma afsåge anmodan till allmänne åklagaren.

K. B. lämnade genom resolution den 31 Juli 1899 de anförda besvären utan afseende.

K. M:t fann skäligt att, som, jemlikt 6 och 45 §§ Byst., ByN. lagligen icke ägt uppdraga åt allmänna åklagaren att vid domstol föra talan om borttagande af i fråga varande köksinredning, med ändring af K. B:s öfverklagade resolution, undanrödja ByN:ns i målet meddelade beslut.

K. M:ts Resolution den 8 December 1899 (Civ. Dep:ts Registratur n:o 14, i Civ. Dep:ts arkiv.)

XXVII.

Brandsynenämnden i J. stad förelade genom beslut den 26 Maj 1899 J. i egenskap af egare till fastigheten n:o 28 vid K-gatan i staden att öfver ett å egendomens gård befintligt vedupplag uppsätta tak af närmare angifven beskaffenhet.

J. besvärade sig hos magistraten, hvilken efter besigtning genom beslut den 21 Augusti 1899 undanröjde brandsynenämndens klandrade beslut, men i stället förständigade J. att icke hafva å gården på en gång upplagd större mängd ved än en famn.

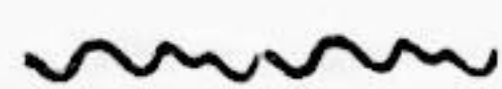
Hos K. B. i J. län yrkade nu J., att, då magistraten genom omförmälda förständigande, hvars meddelande icke af någon påkallats, öfverskridit sin befogenhet, magistratens beslut i denna del måtte upphävas eller, om detta yrkande icke kunde bifallas, att J. måtte erhålla tillstånd att å gården hafva på en gång upplagda åtminstone fem famnar ved.

K. B. fann i utslag den 30 December 1899 Magistraten hafva ägt befogenhet att såsom ordningsmål behandla förevarande ärende, där fråga vore om ovarsamt hopande och förvarande af bränsle inom en för eldfara synnerligen utsatt gårdslägenhet. K. B. biföll de anförda besvären på det sätt, att J. berättigades att ute på sin i fråga varande gård hafva å området söder om inkörsporten upplagd ved till en myckenhet af på en gång högst två famnar utan att därvid skyddstak behöfde varda uppsatt öfver veden.

J. anförde und. besvär.

K. M:t lämnade dem utan afseende.

K. M:ts Resolution den 6 April 1900. Civ. Dep:ts (Registratur n:o 16, i Civ.-Dep:ts arkiv). f.—

Frågor och svar.

Hvem drabbar ansvaret, om vid efterbesiktning befinnes, att å staden tillhörig byggnad vid brandsyn anmärkt bristfällighet icke blifvit afhulpen?

Brandsyneförrättare.

Åtnjuta brandsynemän under utöfvande skydd jämlikt strafflagen?

Då brandchefen i M. jämte öfriga brandsynemän den 24 oktober 1895 skulle förrätta efterbesiktning inom viss

fastighet i staden, yttrade sig husägaren, enligt synemännens förmening, vanvördigt mot dem och betedde sig i i öfrigt oskickligt mot dem.

Efter anmälan af brandchefen yrkade allmänne åklagaren vid RR:n i M. ansvar å O. K. för hvad han sålunda låtit komma sig till last.

RR:n fällde genom utslag den 25 november 1895 O. K., i förmåga af 10 kap. 5 § Str.-L., att böta 15 kr. samt att utgifva ersättning åt inkallade vittnet P.

Göta Hof.-R. pröfvade genom utslag den 29 april 1896 lagligt, att enär, genom hvad i målet förekommit, icke blifvit ådagalagdt att O. K. sig i förevarande hänseende förbrutit, med upphäfvande af RR:ns utslag, ogilla den mot O. K. förda talan, i följd hvaraf O. K. äfven befriades från skyldigheten att ersätta vittnet P.

H. D. pröfvade rättvist att, med ändring af Hof.-R:ns utslag, fastställa RR:ns utslag.

K. M:ts utslag den 28 oktober 1897.

Af målet framgår sålunda att frågan bör jakande besvaras.

— f.

Från eget land.

Gäfle. Under år 1914 har brandkåren påkallats 27 ggr. nämligen för eldsvådor eller eldsvådetillbud inom staden 16 ggr, utom staden 4 ggr, för soteldar 6 ggr och för kontakt 1 gång.

Dessutom hafva kända eldsvådetillbud inträffat, för hvilka brandskadeersättning utbetalats, till ett antal af 7 stycken.

Alarmering af brandkåren har skett genom användande af brandtelegrafn 6 ggr samt genom telefon 21 gånger.

Brandskadeersättningarnas sammanlagda belopp för såväl fast som lös egendom utgör för 18 eldsvådor inom Gäfle stad kr. 19,010: 87.

Olyckshändelse vid eldsvåda har ej under året inträffat.

Brandfordonen, hvilka vid utryckning medtagits, hafva i vanliga fall utgjorts af brandautomobil, en mekanisk stege, en redskapsvagn och en slangvagn.

Slanglängden som under året använts till eldsläckning har utgjordt 1,961 meter.

Väglängden som tillryggalagts vid utryckning till eldsvåda har varit 78 kilometer.

Brandbolaget Norrlands 25-års jubileum.

I den eleganta och ståtliga minnesfäst som Brandförsäkringsaktiebolaget Norrland gaf å hotell Knaust i Sundsvall till firande af sitt kvartsekeljubileum, deltog ett 70-tal personer. Bland de särskildt inbjudna gäster, som närvaro, märktes landshöfding Ström, borgmästare Elfström, cheferna för brandförsäkringsaktie-

bolagen »Skandia» direktör Herlitz, »Skåne» d:r Malmström, »Victoria» direktör B. Johansson, »Fenix» direktör C. Johansson och »Skandinavien» direktör Stolpe, ett par norska och danska brandförsäkringsmän, brandcheferna O. v. Malmborg och G. Hellgren, en hel del af bolagets tjänstemän och agenter, representanter för ortspressen med flera.

Omedelbart före middagens början öfverlämnade landshöfding Ström med några kärnfulla och anslående ord den af bolaget stiftade jubileumsmedaljen till fyra veteraner i bolagets tjänst, samt till brandcheferna Major O. von Malmborg, Gäfle och brandchefen kapten G. Hellgren, Sundsvall. Han slöt med uttalande af en lyckönskan till medaljörerna och utbragte för dem ett fyrfaldigt lefve.

Middagen följde därpå och talens rad blef både lång och omväxlande. Efter middagen föredrogs bland annat en improviserad jubileumsdikt som red. tager sig friheten införa.

Norrland, mö, du frodiga och trinda,
Stolt i dina fem och tjugo år,
Än jag mins, som vore det i går,
Hur du låg och sprattlade i linda.

Många pappor gnodde omkring tösen,
Där du låg vid mamma Sundsvalls barm,
Efter stora branden nog så varm,
Fast »en droppe till» var mest din lösen.

Barnet växte, mamman ej förmådde,
Hålla jämna steg med din aptit,
Och med hjälp af dina pappors svit,
Snart du dina högre vyer nådde.

Norrland, mö, jag mins som barn dig trippa,
Hvarje steg du tagit dessa år,
Nya komma hvarje dag, som går,
Minnens mängd, som sig med dig förknippa.

Må du till din moder Sundsvalls heder,
Växa ut i bredd och fonders höjd,
Dina pappor till ovansklig fröjd,
Hur de växla, deras långa leder!

Norrland, mö, jag vill för dig ej brinna —
Bränder får du många nog ändå.
Dock i elden vill för dig jag gå —
Om mig bara *Hellgren* låter hinna.

Eldsvådor.

Miljonbranden i Matfors den 3 juni är den största eldsvåda som på mycket länge inträffat i Sundsvalls närhet och ödelades därvid: yllefabrikens turbinhus, Matfors kvarn, trämassfabriken, järnvägens reparationsverkstad, fabrikör Forsbergs kettingfabrik samt kolhus och magasiner. Det brunnas värde öfverstiger millionen.

Elden uppläcktes först af några arbetare som märkte att rök började uttränga ur yllefabrikens turbinhus. Såväl turbinhus som den bredvidliggande kvarnen, i tre våningar, stodo inom kort i ljusan låga. Elden kastar sig därpå öfver Ljungan och antänder trämassfabriken samt inom kort äfven ofvannämnda verkstad, fabrik m. m.

Elden upptäcktes omkring kl. half tre e. m. och redan omkring kl. 5 e. m. kunde elden anses begränsad. En del af Sundsvalls brandkår jämte en ångspruta anlände vid fyratiden.

Anledningen till eldens uppkomst anses vara varmgång i yllefabrikens turbiner och af polisförhøret har framgått att den ursprungliga eldhärden troligen är att söka strax ofvanför en trasrifningsmaskin just där en transmission löper fram under taket i turbinhuset. I ett maskinrum som detta samlas nämligen på väggarna massor af lugg, hvilket är »eldfångdt som krut».

Såsom anmärkningsvärdt må rörande denna brand anföras, dels huru elden kunde sprida sig öfver älfven samt huru en fabrik af ett slag, som dock ej anses höra till de mera riskabla, kunde på så relativt kort tid totalt förstöras. Dessa förhållanden måste utan tvifvel hufvudsakligast tillskrifvas den synnerligen svaga beredskap till mötande af eldsvådor, som stod till buds. Det synes allt för litet hafva varit tänkt på behofvet af brandredskap, och det förefaller så mycket märkligare som tillgång på maskinkraft icke saknas inom anläggningar af detta slag. Det sades också allmänt att hade en spruta af Sundsvallssprutans effekt funnits i fabriken så, hade aldrig elden kunnat sprida sig så som nu blef fallet.

Något, som äfven är värdt att iakttaga, är den intensitet med hvilken den färdiga och uppstaplade trämassan brinner. Vid besprutandet slogos balarna sönder, och den sålunda bildade massan inneslöt elden, som inom de bildade håligheterna antog utseendet af hvitglödande metall. Att anskaffa tillräckligt många man för rifning af upplaget var gifvelvis omöjligt.

Litteratur.

Die Organisation des Feuerlöschwesens in mittleren und kleineren Städten af Brandchefen d:r Reddemann i Leipzig. Verlag von Julius Springer, Berlin.

Vi vilja icke underlåta att fästa Tidskriftens läsekrets uppmärksamhet på föreliggande lilla broschyr, som förenar tvänne synnerligen beaktansvärda goda sidor: sakkunskap och prisbillighet. Ämnet är uttömmande behandladt och boken i all synnerhet lämplig och användbar för städer, som icke hafva yrkesbrandkår. Mången vink och flera uppslag till förhöjandet af slagfärdigheten hos fasta, halffasta, värnpliktiga och frivilliga brandkårer torde genom arbetet kunna förvärfvas. På de 32 sidor, som broschyren omfattar, har det lyckats författaren att framställa de viktigaste organisationsformerna samt sätten för att öka slagfärdigheten hos en del organisationer. Boken uppfyller alla anspråk, som kunna uppställas med tanke på den utveckling, som brandtekniken nu uppnått.